

מקמי האי" שאם אין שומעין לנו לבטל שניהם נקדים לבטל את זה, ואף כאן נקדים להתיר הכלי שיר, וכל חכם יורה בתבונה לש"ש ואז השומעים דבריו יצליחו.

ומנהגנו בס"ד להחמיר בכלי שיר, ויש בזה כמה חששות לענין צניעות בנות ישראל, וצריך לדון לפי המשפחה והמקום, שבודאי אין זה דרך אבותינו דור דור אף אם אין בזה איסור מדינא.

סימן שלד

שאלה: קריעה על הכותל המערבי בערב שבת אחר חצות.

בירושלים עיה"ק נהגו לא לקרוע בערב שבת אחר חצות, וכבר צווח ע"ז רבינו החזו"א זצ"ל שאין לזה שום יסוד או מקור, ובירושלים גופא נחלקו המנהגים בזה שבספר א"י פכ"ב אות י"א, ובס' זר התורה בסוה"ס מביא שאין להקל בזה ע"ש, ונראה דעיקרו רק בבגדי שבת הואיל ובקריעה יתבטל ממצות כבוד שבת לכן אין חיוב לקרוע בכה"ג.

ברם אכתי יל"ע דאף אם נימא שבמלבושי שבת בע"ש אין חייב לקורעם, מ"מ אם באפשרותו לבוא לביתו וללבוש בגדי חול אמאי לא יתחייב בכך. ויש לעיין בעיקר הדין אם לא קרע בשעת ראייה אם קורע אח"כ, שהרי החורבן עדיין לפנינו, וכמו כן יש לדון בראה מקום המקדש בשבת אם קורע במוצאי שבת, וכ"ש בניד"ד יש לעורר בער"ש אם חייב לקרוע אח"כ באותו יום דשמא בשעת ראייה היה חייב ונפטר בזה, ובזכרוני שבשו"ת מהרי"ל דיסקין זצ"ל מצדד בזה שאולי חייב אחר כך.

וממ"א ס"ס תקס"א משמע שקטן שראה בקטנותו והגדיל פטור שהרי ראה תוך שלשים, ולפי זה הוא הדין כשראה בשבת לא יתחייב אח"כ ששוב אין מצטער בראיה תוך שלושים, אבל יתכן שבאותו יום (ואף בלילה שלאחריו) חייב לקרוע מכח ראייה דאותו יום שמרירותו עליו ועדיין הוא בצער. אמנם אף בקריעה על המת מצינו שנחלקו בזה החתם סופר והתפארת למשה דהחתם סופר בתשובות יו"ד סי' שכ"ג ס"ל דכל קריעה שאינה בשעת החימום ממש שוב אינו קורע ואינה אלא קריעה של תפלות, אך לדעת התפארת למשה יכול לקרוע על מתו אף במוצאי שבת אם היה היציאת נשמה בשבת, וכתב

אלא מונים ומוצאים עשרה מתענים (וגם מצוי מאד שהמתענים לא יודעים שצריך לקבל עליו מאתמול דבכה"ג לא נקרא צום כלל כשלא קיבלו הציבור, ונמצא דאמירת ויחל והברכות הן לבטלה) אבל המנהג בעיה"ק ובבני ברק ועוד מקומות לקרוא ולהפטיר בעשרה מתענין, אך כל זה עכ"פ דוקא בבית הכנסת שקבוע שם שי' מתענין מתפללים בימי ער"ח והשובבי"ם, אבל בנוזמנו עשרה ולא קבוע שם המנין אין לקרוא ויחל, וכמו שביארנו.

סימן שלג

שאלה: אבות שמלמדים בנותיהם לנגן באקורדיון, קלארינט וכדומה אם מותר.

מפורש בש"ע תק"ס (סעיף ג') ששיר בפה על היין אסור, וכל שכן לנגן בכלי שיר וכל שאר משמיעי קול שיר אף שלא על היין שבזה מוחין ע"ש בב"ח ושל"ה שנקטינן כן, אך לרמ"א שם מבואר דאף בכלי לא גזרו אלא על היין או למי שרגיל בהם תמיד בשכבו ובקומו, וכדעת הטור שם. והנה בזמן האחרון החלו הבנות לעבוד בלימוד נגינה לפרנס הבעל כדי שיוכל לישב וללמוד תורה, ונראה דלצורך אומנות ולא לשמחה לבד מותר, דאף המחבר לא אסר אלא כשעושיין לשם שמחה וכלשונו "לשמח בהם", וכש"כ לדעת הרמ"א ז"ל, ועל סמך זה לומדות הרבה בנות מלאכת הנגינה בתקוה ששיגו מזה איזה פרנסה.

ושמעתי שגם ברוסיה ופולין למדו לנגן והרבנים לא מיחו, ונראה הטעם שחכמים מתכוונים לש"ש וכפי צורך הדור, וכשראו שאם הבנות לא תהא להם תעסוקה בעו"ה יסתובבו ברחובות באפס מעשה שעלול להביא ח"ו לדברים חמורים, לכן שתקו ולא מיחו, ואף שאין מתאבלין על ירושלים כמצותה מ"מ ירויחו שלא יבואו מזה לעוד עבירות. ובצירוף דעת הרמ"א הנ"ל ועיין גם במאירי גיטין ז'. דנראה שלא אסרו בכלי שיר רק בניגונים של פריצות אבל כשהניגונים שבח ותהלה להשי"ת מותר.

ולכן לא אוכל לומר בזה דבר ברור, רק אם הלימוד הוא לצורך אומנות מותר ואם לאו צריך שאלת חכם שיורה לפי מצב המשפחה ובת גופא אם האיסור נדחה, וגמרא מפורשת בסוטה (מח.) "לבטולי האי